

INTERVJU SA NITA SALJIHU HODŽA

Priština | Data: Datum: 8. februara, 2018. godine

Trajanje: 16 minuta

Prisutni:

1. Nita Saljihu Hodža (Intervjuisana)
2. Aurelja Kadriu (Vodila intervju)
3. Donjeta Beriša (Kamera)

Simboli komentara u transkriptu neverbalne komunikacije:

() – emocionalna komunikacija

{ } – intervjuisani objašnjava gestovima

Ostali simboli u transkriptu:

[] – dodatak tekstu da bi se bolje razumeo

Fusnote su redaktorski dodaci koje daju više informacija o mestima, imenima ili o izrazima.

Nita Saljihu Hodža: Nita Saljihu, rođena 1984 godine, grafička dizajnerka.

Aurelja Kadriu: Da li se sećate kada ste prvi put čuli ili shvatili da Kosovo proglašava nezavisnost?

Nita Saljihu Hodža: Manje više, mi svake godine, počev od 2005, da, faktički od 2004. do 2009. godine ja sam bila deo „Karote” i manje više svake godine smo razmišljali sa čim možemo da izađemo, „Hajde šta interesantno možemo da uradimo za sebe, znate, da uradimo neko promo za sebe?” Jer kada si kreativna agencija, nije da moraš da uradiš jedan *megalight*, jedan billboard, znate, *on your face* na komercijalan način, nego moraš na druge načine, da odštampaš svoj brend na olovci i pošalješ ljudima. I to da pokažeš, „Uradila sam ovu stvar”, da uradiš neki dobar posao za neku galeriju, znate, nešto kreativno da se hvališ okolo. I to je najbolji deo, kad treba da obaviš kreativan posao za klijenta, pa ipak i ono: „Hajde i neki promo samima sebi”.

I šta smo uradili te godine? Ustali smo, izašli, bio je januar mesec, sredina ili možda kraj januara, jer nekako uvek je januar bio, jedva da smo bili budni, i da bismo aktivirali mozak, uradimo *brainstorming*: „Hajde da se okupimo i da izađemo sa konceptom”. U to vreme naša kancelarija je bila preko puta škole „Sami Frašeri”, u onoj kaldrmisanoj ulici, i tu odmah desno je bila naša kancelarija, ako nastavite nizbrdo, dolazi se do galerij Stacioni i Etnološkog muzeja, a preko puta je pijaca.

Mi smo svaki naš sastanak obično držali u kuhinji. Znate, kuhinja je bila na drugom spratu, kancelarija nam je bila skroz otvorena. U toj maloj kuhinji smo se svi okupili, mogli smo da se malo opušimo i opustimo, tako smo mogli da smislimo nešto interesantno. Čak i Škenca, koja je bila *lead*, vođa našeg kreativnog tima, počela je da piše „Mart, 8 mart”. I rekla je „Hej more”, rekla je „Čini mi se da će u februaru da se proglasi nezavisnost”. Još nije se znalo tačan datum, samo smo znali da će biti u februaru. Rekla je „Rekao mi je otac”, ili joj je neko već rekao. I napisala je „Februar”. Nismo znali datum: „Uuu, hajde da...”, odjednom su padale sve druge ideje: „Hajde da razmišljamo o februaru, o nezavisnost, kak da...”. Svi smo se uzбудili: „Ooo, nezavisnost”. Znate, kao da smo napunili 18 godina i roditelji nam kažu: „Preselite se u svoj stan, zato što ste odrasli, dosta nam vas je više!”

I krenuli smo, bili smo vrlo uzbuđeni i ostalo, šta da smislimo i tako. I već počeli smo da razmišljamo: „Hajde ime, koje ime da damo, moramo dati neko ime da bi bilo snažnije”. I Jeton, Jeton Morina je bio jedan dečko, kao umetnički direktor u to vreme, tada je bio došao sa Novog Zelanda, mislim, godinu dana ranije se vratio iz Novog Zelanda i, zanimljivo, njegova ideja je naziv *Newborn*, novorođenče, *New Life*, znate, jedan novi život, hajde da ga zovemo *Newborn*. Nakon nekoliko imena, ne sećam se tačno koliko je trajao taj proces dok smo pronašli ime. Sećam se u toj kuhinji, tako maloj, na tim kaučima, foteljama koje smo imali, „Vau, *Newborn, Newborn*”.

I tu smo počeli da razmišljamo o imenu. I sada neko kaže: „Da izađemo”, i sećam se, bilo je svakojakih ideja, nekad banalnih, znate: „Cucle, da se dele cucle”. Sa druge strane, bilo je i ono: „Kako cucle?” Znate, izgledalo je potcenjivački, čovek sa belom kapom [kečetom] i sa cuclom u ustima. „Ne, hajde

da pravimo majice. Ne, da napravimo postere”, znate bilo je, u *brainstorming* nema smisla nikome da se rugaš. Ali s druge strane, ja sam imala neko prethodno iskustvo, jer sam nekoliko godina ranije radila za Missing Identity, na nekom drugom projektu. I uvek me interesovalo da pravim velike vajarske skulpture, znate, da radim sa betonom, znate, meni se u to vreme sviđalo da se radi nešto malo stilski brutalnije. Znate, uhvatiš trenutak i napraviš nešto veliko.

U to vreme uvek nas je iritiralo kako su nas opisali novinari, mediji, kako su nas opisivali u to vreme, uvek je to bila slika kod pijace, znate, levo od naše kancelarije, pijaca, neke muškarce sa belim kapama, žene pod maramama, tako jadno i bedno, sve neki starci. Maltene mi kao država sa ogromnim brojem mladih, znaš, sa najvećim brojem mladih, ali ono što su svi videli su bili stari ljudi, „Kosovo, pijaca, neke jabuke, kruške, tu znate, tu smo i mi. I mislila sam se u sebi: „Dobro bi bilo se pojavimo na televiziji”. Znate, *on your face*, da bude nešto moderno.

U to vreme jedna od mojih ideja, rekla sam: „Da napravimo nešto veliko, možda da napravimo *Newborn* od betona”. Pa sada znaš „Ooo da, da se pojavimo na televiziji, na BBC-ju”. I onda smo počeli: „Vau, super”. Počeli smo da strukturiramo taj konceptu, znate. Fis [Fisnik Ismailji] je rekao: „Da, font”, Škenca koja je bila naš *lead*, to je postalo naš identitet, upotrebili smo *body type* Din, font. Rekla je: „O da, taj ćemo uzeti”, i tako. Pošto je Karota postala deo Ogilvy franšize, David Ogilvy Advertising, koja je u to vreme bila najveća na svetu, i mada smo koristili to ime, crvena boja je bila prisutna u svemu. I kancelarija nam je bila crvena. Znate, brendiranje svega, crveno, crveno, sa citatima Dejvida Ogilvija i slično, manje više ostao je samo logo Karrote, šargarepa, zec, koji su nas činili lokalnim pre nego što smo postali strani. I tu je koncept počeo da se materijalizuje. Fis reko: „A da ga napravimo od metala”. Tako da smo počeli da razmišljamo kako da materijalizujemo ideju, beton je bio problem, kako da ga napravimo? Ostaće statičan negde, kako da ga prenesemo? Kako da ga napravimo? Gde da ga stavimo? Znate, mnogo stvari. I hajde sada polako da razvijemo...

Zaboravim da kažem kada smo se okupili zbog *brainstorminga*, nisi mogla da kažeš: „Ti si računovođa, ti ne ideš sa nama. Samo mi kreativci, ili samo dizajneri”. A tu je bila i pomoćnica koja je čistila kancelariju, tu je bio računovođa, knjigovođa, cela kancelarija. Nije se moglo tu reći: „Ne ti. Zatvori vrata!” Znaš, ko god je bio tu, što više to bolje, zato što su oni imali druge perspektive. Pozitivna strana je bila da smo radili nešto za nezavisnost, tako da smo stvarno bili u hipu. U stvari, nismo znali ni datum, niti smo znali mnogo šta ovo znači, znaš. Manje-više to je bilo tajna, znaš: „Zašto bre drže datum u tajnosti?” Da ljudi ne bi poludeli? Da se ne bi preuveličalo? Nekako kao „Hajde da to uradimo, da proglasimo nezavisnost, ali da ne kažemo nikome”. Znate, tako je to izgledalo, a mi smo želeli da uzvikujemo tu činjenicu. I posle je Fis rekao: „Znam te ljude, da napravimo od metala. Idemo sa metalom. Samo da pronađemo kompaniju, ko će to da uradi i koliko košta?”

I onda smo stigli do tačke kad smo rekli: „Biće crvene boje i počinjemo sa radom na projektu”. Znate, sa pisanjem i drugim stvarima. Fis je počeo da piše, on piše jako dobro, počeo je da piše projekat i dao ga je kancelariji Premijeru, zbog sredstava. I pronašli smo kompaniju, kako da kažem, koja se bavi preradom metala, nešto se sećam, ali ne baš, zvala se po prezimenu vlasnika kompanije. Znači oni su se bavili porodično tim zanatom, „Aslani” mislim da se zvala, „Aslani” ako ne grešim. I oni odradili taj deo, znate, jer su imali mašine koje su bile precizne u milimetar, to je manje-više bila laserska mašina, zadržavala je formu slova, nije rekao „Znate, ne možemo neka slova”, stvarno je perfektno uradio. I oni počeli znači sa budžetom i tim stvarima, da se priprema budžet, da se piše i podnosi projekat. I tako smo dobili potvrdu da će nam pomoći da napravimo spomenik, ali ne crveni, nego žuti ili plavi, znate, da bi se slagao.

U to vreme nismo znali pozadinu, znate, kako, zašto? Tako da smo rešili da će *Newborn* biti u žutoj boji. Manje-više smo očekivali u svakom trenutku da započnemo proces i čim su nam rekli da

možemo, krenuli smo. Fis je bio toliko ponosan: „pravićemo to, pravićemo to.“ Počeo je više da se angažuje i da bude posvećeniji. Mi ostali morali smo da se bavimo kancelarijskim poslovima, jer je tim bio veliki. Ponekad se osećam uvređeno kad vidim da Fis omalovažava naš rad: „Da, brzo smo došli do ideje. Napisali smo *Newborn*, odlučili se za font Din i poslali u produkciju“. Pa ne, nije bilo baš tako lako, jer ljudima je potrebno objasniti pozadinu procesa kako smo došli na ideju. Nije da ... ali ti omalovažavaš proces kako smo došli do ideje, šta smo mislili i kako smo svi želeli da nešto uradimo, znate, nije bilo tako prosto. Ali najbolja stvar je bila kad je rekao: „Mi ćemo to napraviti, čak i ako nam ne daju novac, čak i ako nam niko ne pomogne, ja ću da pordam kola“. Te godine je kupio „Passat“, veliki auto, i da ga je tad prodao, stvarno bismo mogli da napravimo spomenik.

Ali opet, dobra stvar je što je produkcija dobila podršku, ali opet, nismo imali datum, ni vreme, ni ništa. Ali, znate, imali smo jedanest intenzivnih dana da završimo celu produkciju. O čemu govorimo? Govorimo da je posao trebalo završiti za jedanest dana, a na sve to su nam trebali još neki materijali, jer je *Newborn* dugačak 24 metara, jedno slovo je teško tonu, mada su rekli da je W teško tri tone. Bilo je interesantno da je i kompanija koja je pravila slova bila pod stresom: „Šta ako se popnu ljudi?“ Morali su to da testiraju, testirali su tako što su popeli sedamdesetoro ljudi, vukli su ih da vide da li će da padnu. Zapravo, nismo znali da će to biti toliko posao, nismo znali da li ćemo postaviti spomenik i da će ljudi prolaziti i pitati se „Čemu služe ova slova?“ Do nedavno, svi su o spomeniku govorili kao slovima, niko ih nije čitao kao *Newborn*, nego Slova. „Gde se nalazimo?“, „Kod Slova“. I tako smo završili taj deo. Sad smo manje-više mislili „Kako da podstaknemo inspiraciju, kako da damo život *Newborn*-u? Znao, kako organizovati, kako će ići događaj tog dana“. Manje-više, tokom noći, oko 2 sata ujutro, kompanija je postavila *Newborn* ispred Bore i Ramiza.

Lokacija je na početku bila problem, nismo znali gde da je postavimo, trebala nam je ravna površina, samo ravno da bude. To je bilo jedino ravno mesto, koje je uz to imalo i širinu, znate, tako da ljudi mogu da vide levo i desno, više kao trg, jer je naš trg baš uzan. I sve što se događa, događa se tamo. I tako je i *Newborn* tamo postavljen, jedva, baš su se mučili, slovo po slovo po noći. Nisam išla te noći, znate, ali sledećeg jutra, možda smo imali sastanak u 5 ili u 6 ujutro. Odlučili smo da ga pokrijemo plavim čaršafom i da postavimo balone, tako da pozovemo ljude da dođu. I manje-više, kako i Fis kaže, trešnjica na vrhu ovog koncepta je kad sam ja rekla „Hej, pošto će biti potpisana deklaracija o nezavisnosti, zašto se mi ne bismo potpisali [na spomenik] markerima?“. I svi su bili kao „Vau! Da!“ . I možda je to pozvalo ljude. Manje-više, kupili smo puno markera, tako da smo bili opremljeni, i svako je dobio marker, mada nismo znali, to je bilo pod znakom pitanja, da li će iko proći pored spomenika.

Tog dana, znate, bilo je jako hladno ujutro, jako, jako hladno, i morali smo da se držimo zajedno. Otišli smo u taj kafić, bio je jedan na ćošku pored fontane, ne sećam se kako se zove. Tu smo u hodniku držali sve naše stvari. Bio je i dečko s balonima, punio ih je helijumom. Ceo dan smo ih unosili do oko podneva ili oko 1, sećam se da smo se do tada smrzli. Onda smo morali da postavimo balone ispod čaršafa, rukama, ali oni su podigli čaršaf, manje-više rad od 5-6 sati je bio ni za šta. Onda smo na brzinu pričvrstili čaršaf, doneli barikade, postavili ih sa strane zbog bezbednosti... sad su svi učestvovali, bilo nas je tridesetak i ako je neko nekog poznao, na primer, ja sam pozvala Vigana, svi su pozvali svog dečka, prijatelje, devojke, da dođu i pomognu nam da završimo. Zato što nismo imali volontere, nismo mogli da napravimo oglas „Tražimo volontere“. Još uvek nismo znali šta će se desiti. Tako da smo ponovo postavili balone ispod čaršafa, i opet smo se zagrejali i gledali televiziju. Skupštinska sednica je počela, postavili su [deklaraciju] za potpisivanje, najezili smo se, pitajući se „Bože, da li će ljudi doći ili neće“, i oni su rekli „Potpisivanje se nastavlja“.

Znao, ostavili smo jednu stazu otvorenu, tako da su ljudi mogli polako da dođu i potpišu, znate, prelepo. Premijer, tadašnji Predsednik je došao, znate, Hašim Tači i Isa Mistafa. Dok su izlazili [iz

Skupštine], pratilo ih je obezbeđenje. Ja, znate, u to vreme smo podelili posao. Škenca, Jeton, Fis i ja smo imali svoje timove i imali smo kantice sa flomasterima, i u nekom trenutku sam shvatila da sam u sred gomile i da ljudi trče prema [Newborn-u], preskaču barikade. I obezbeđenje je moralo da skloni barikade, nije bilo prostora da se kaže „Sad je tvoj red da se potpišeš“. Masa je bila svuda, uzbuđena, kao da, da, sve zavisi od činjenice da li si se potpisao na slovu i da je to urađeno! Znate, kao da je ceo proces od toga zavisio. Čini se da su ljudi bili toliko uzbuđeni da sam stvarno mislila, to sam i rekla „Izgaziće me“. I niko nije došao da uzme jedan marker, mislila sam o tome „Gledaj, možda će svako da uzme jedan, jedan“. Mislila sam „Možda dva“. Ali ne, ne, uzimali su pune šake.

I stvorila se nekako, ne znam, neka euforija, tenzija, ljudi su se probijali, prolazili su pored mene, samo što mi se nisu popeli na leđa i pitali me „Jel možeš malo više da me podigneš, ne mogu da dohvazim slovo.“ Znate, malo su me pritiskali. Ali, opet, bilo je, svi su počeli da se grle i da se vole. Bilo je kao, ne znam, kao neka prelazna tačka, znate, život pre i posle rata, to je za mene pre i posle *Newborn*-a. Nezavisnost, do nedavno bih pitala „Koji je to bio datum, 17, 16, 19?“. Zato što u to vreme nisam mogla da se setim datuma. A posle toga, znate, bili smo puni energije, a u isto vreme tužni. Znate, to je kao kad postignete cilj i projurite kroz njega brzo i sad ste sloodni. A u isto vreme, plače vam se od sreće i smeha, nalazite se između ta dva osećanja.

I bilo je vrlo dirljivo za ceo tim koji je radio na tome, i lepo je što je Fis to pogurao, zato što vam je uvek potreban vođa, ali ne možete da zaboravite tim. Od najmanjeg do najvećeg, najmlađi je bio Etrit Znelji, onda Škenca Koči, Jeton Morina, Fisnik Ismailji, zatim Jeton Ceradi knjigovođa, Arton Zenelji, Bes Bujupi, manje-više tim koji smo imali, znate, da tako kažem, Valjon Džaferi, ne mogu da se setim da li je on bio u to vreme, Valjon takođe, iz finansija. Tako da, znate, bilo je uključeno puno ljudi, tako da ne smeš da potcenjuješ takav rad i kažeš „Da, došli smo na ideju o slovima, izabrali smo font i to je bilo to“. To ne sme da bude tako kratka istorija.

Aurelja Kadriu: Okej, Nita, puno vam hvala jer ste odgovorili na sva pitanja koja sam imala i nisam imala potrebe da ih ja postavljam. Puno vam hvala.